

scio sopiti sensus, dolor unquam recedat. Defectus stomachi: ferè totum quod patior est. Frequenter in die & in nocte exigit confortari medico admodum qualicumque liquore: nam ad solidum omnino inextinguibilem indignant. Hoc partem quod dignas admittere, non sine graui molestia sumit. Quod si plusculum quod interdum admittere acquiescat: id grauissimum. Pedes & crura intumescunt: quæ admodum hydropicis contingere solent. Et in his omnibus ne quid lateat amici de statu amici sollicitum: secundum interiore hominem ut minus sapiens dico spiritus promptus est in carne infirma. Orate saluatorem qui non uult mortem peccatoris, ut tepestiuum iam exitum non differat: sed custodiat. Curate munire uotis calcaneum nudum meritis: ut is qui insidiat inuenire non possit unde figat dentes, & uulnus insigat. Hæc ipse dictauit sic me habes: ut per non tam uobis manum agnoscat affectum. Et huius ergo tenore epistola potest nimirum diligens lector facere illius uel ex parte aliqua peccatus cognoscere: quæta illi in ipsa sua ruina corporis tranquillitas mentis, serenitas animi, suauitas spiritus, quæta sub ductæ culmine radice humilitatis. Sed & filiorum eius inter hæc animos aliquatenus æstimare licebit, uultu exagues, singultus graues, crebra suspiria, anxias cogitationes. Nimirum cum thesaurus tatarus, & tam amabilis adhuc in eorum manibus esset: & tam nec spes esset diutius retinendi, nec facultas pariter comendandi. Nec tam lugendum eis uolentibus super illud, qui in gaudium domini sui dei feliciter imitatus. iam iam intraturus erat: sed super seipsum quibus erat uita tunc tædio adhuc mors timori. Grauis quidem erat in hac separatione conditio: post miracula lucem horrere magis tenebras post eius transitum subintrantes. Igitur ante patris huius excessum accedentes ad eum filii quos per euangelium Christo genuerant, primum eius animi lachrymabili supplicatione pulsabant: hæc atque huiusmodi locutiones. Nihil non miserens huius monasterio pater, nihil non comperatis nobis: quos tanto pietatis affectu, maternis lactasti uberibus, paterna consolacione fouit. In uero dicens ipse cum flentibus, & colubinos oculos in caelum porrigens: testabatur coarctatum se esse duobus, & quid eligeret ignorante: diuino toti tribuere arbitrio pietatis. Nam & hinc paterna illi urgebat pietas filiorum uotis annuere ut maneret: inde trahebat Christi desiderium, ut migraret. Radicata tamè ab olim in pectore eius humilitas perfruatur eis, ut ex intimo corde affectu, seruus dei se inutilem esse diceret, & arbore sterilem reputaret: ex cuius uita nullum sibi fructum, nullus alteri cuiquam pueniret. Nam & solitus erat in familiari colloquio fateri, mirari se & uix credere se hominibus quod sic eum sibi utile crederet ut dicebat, quod nec homines ueraces fallere uelle, nec tam prudentes falli posse ne rursus uideret: eum alterum excusare non possit. Quæ enim totus mirabatur orbis, solus ipse quod erat mirabilis non uidebat: uis uel esset uel operationis opinionisue splendor. Nouissime cum exterioris habitaculi, undique iam soluta compago desiderii animæ liberum præstaret egressum: post sacra uinctio celebratione & sacratissimi corporis dñici perceptione, magnus ille dies illuxit, quo perpetuo illi ortus est dies. Ad cuius exitum uicini cum abbatibus & fratrum copiosa multitudine fuerat congregati.

Ora igitur diei penes tertiam: singularis lucerna sue generationis sanctus ac uere beatus abbas Bernardus, a corpore mortis in terram uictus ex filiorum circumstantium & inter graues singulorum ac lachrymarum uberes utrinque pallentium choro, feliciter Christo duce migravit, ad multorum quos ipse miserat carus transiens lachrymosus: ad sanctorum cuneos gratulantes: ad obuia agmina angelorum. Felix anima: quæ sic leuabat excelsa suorum privilegia memorator: quæ sic pia filiorum precebant uota: sic quæ superiorum desideria facit, a trahebatur. Felix transitus de labore ad refrigerium: de expectatione ad premium: de agone ad brauium: de morte ad uitam: de fide ad notitiam: de peregrinatione ad patriam: de modo ad patrem. De quo transitus eius multa audiuimus apertissime quam multis, & se non indigna relatu: sed distincte nimis singula uestigat: & uere omnia nimis longum. Vnde tamen quod tam uerum quam manifestum is cui hoc

cogit, frater Guillelmus de motepestulano, iam obitum suum prius suo spiritualiter: & attestando, notum efficit. Is uir magnificus olim scelo, sed magnificior iam scilicet fuga, in cenobio grandissillæ monachus factus: patrem suum aliquando deuotissime uisitauit. Rediurus autem lachrymabiliter querebat quod non esset eum ultra uisurus. Cui uir dei ne timeas ait: adhuc non dubio me uidebis. Huius ergo effectum promissionis deuotissimus ille Guillelmus expectans, ipsa nocte cum ex hac uita decessit: in monasterio grandissillæ apparentem sibi uidere meruit & dicentem. Frater Guillelme. Et ille. Ecce ego domine. Veni, inquit, mecum. Quo interrogante quo irent: ueni mecum, ait, usque ad radices libani montis. Quo cum peruenisset: dixit ad eum. Tu manebis hic: ego autem ascendam ad montem. Interrogatus quia de eam uellet ascendere discere uolo, inquit. Miratus ille quid, ait, uis discere patrem quem nulli hodie in scientia credimus esse secundum quæ sanctus. Nulla, ait, hic scientia, nulla ueri cognitio, sursum scientia plenitudo, sursum est uera notitia ueritatis: & in hoc uerbo dimittens eum, in montem altissimum subijt coram illo. Cumque intueret eum, ex pergefactus est & occurrit protinus ei uerbum illud quod ad Ioannem in apocalypsi olim de celo sonuit. Beati mortui qui in domino moriuntur. Ut autem mane locutus est abbati suo & fratribus, patrem sanctum ex hac uita migrasse dicebat. Et notates diem ac diuigentis inquirentes, ut audierant inueniant.

In itaque fidelis minister & sacerdos altissimi feliciter ingreditur in locum tabernaculi admirabilis ad altare dei, sacram ei & acceptabile hostiam sui spiritus oblaturus, corpus etiam rite paratum & ornatum sacerdotibus indumentis oratorio beate dei genitricis insertur. Plurima quoque nobilium & ignobilium de uicinis quibusque locis gemebunda protinus turba conuenit: & uallem totam ploratus & ululatus multus implebat. Amarius tamen pro fortibus monasterii, lamentabatur sexus miserabilior mulierum: quod accedentibus ad beatam uestigia uiris, monastici disciplina ordinis inexorabiliter eis negaret ingressum. Biduo autem mansit in medio gregis pastor extinctus: dum primum illa dulcissimi gratia uultus nil minorata, sed aucta magis omnium in se figeret oculos: animos traheret, felicitate effectus. Crescebat supra modum ruens undique populorum multitudo: & intolerabilis iam fiebat impetus concurrentium, ac desiderabiles sancti tenentium pedes, osculantium manus applicantium panes, baltheos, anulos, nummos, & alia quæque seruanda sibi pro benedictione, & uariis necessitatibus profutura. Maxime tamen parati in diem tertium per loca proxima præstolabantur, reponendi sacri corporis eius horam Iohannem: copiosius undique conuenturi. Nam & secunda die tantus circa meridie populis fuerat congregatus, & tanto pietatis zelo stipati undique iam soluta compago desiderii animæ liberum præstaret egressum: post sacra uinctio celebratione & sacratissimi corporis dñici perceptione, magnus ille dies illuxit, quo perpetuo illi ortus est dies. Ad cuius exitum uicini cum abbatibus & fratrum copiosa multitudine fuerat congregati.

Ora igitur diei penes tertiam: singularis lucerna sue generationis sanctus ac uere beatus abbas Bernardus, a corpore mortis in terram uictus ex filiorum circumstantium & inter graues singulorum ac lachrymarum uberes utrinque pallentium choro, feliciter Christo duce migravit, ad multorum quos ipse miserat carus transiens lachrymosus: ad sanctorum cuneos gratulantes: ad obuia agmina angelorum. Felix anima: quæ sic leuabat excelsa suorum privilegia memorator: quæ sic pia filiorum precebant uota: sic quæ superiorum desideria facit, a trahebatur. Felix transitus de labore ad refrigerium: de expectatione ad premium: de agone ad brauium: de morte ad uitam: de fide ad notitiam: de peregrinatione ad patriam: de modo ad patrem. De quo transitus eius multa audiuimus apertissime quam multis, & se non indigna relatu: sed distincte nimis singula uestigat: & uere omnia nimis longum. Vnde tamen quod tam uerum quam manifestum is cui hoc

In itaque fidelis minister & sacerdos altissimi feliciter ingreditur in locum tabernaculi admirabilis ad altare dei, sacram ei & acceptabile hostiam sui spiritus oblaturus, corpus etiam rite paratum & ornatum sacerdotibus indumentis oratorio beate dei genitricis insertur. Plurima quoque nobilium & ignobilium de uicinis quibusque locis gemebunda protinus turba conuenit: & uallem totam ploratus & ululatus multus implebat. Amarius tamen pro fortibus monasterii, lamentabatur sexus miserabilior mulierum: quod accedentibus ad beatam uestigia uiris, monastici disciplina ordinis inexorabiliter eis negaret ingressum. Biduo autem mansit in medio gregis pastor extinctus: dum primum illa dulcissimi gratia uultus nil minorata, sed aucta magis omnium in se figeret oculos: animos traheret, felicitate effectus. Crescebat supra modum ruens undique populorum multitudo: & intolerabilis iam fiebat impetus concurrentium, ac desiderabiles sancti tenentium pedes, osculantium manus applicantium panes, baltheos, anulos, nummos, & alia quæque seruanda sibi pro benedictione, & uariis necessitatibus profutura. Maxime tamen parati in diem tertium per loca proxima præstolabantur, reponendi sacri corporis eius horam Iohannem: copiosius undique conuenturi. Nam & secunda die tantus circa meridie populis fuerat congregatus, & tanto pietatis zelo stipati undique iam soluta compago desiderii animæ liberum præstaret egressum: post sacra uinctio celebratione & sacratissimi corporis dñici perceptione, magnus ille dies illuxit, quo perpetuo illi ortus est dies. Ad cuius exitum uicini cum abbatibus & fratrum copiosa multitudine fuerat congregati.